

Ю.О. Антибура

E-mail: Julie_Antibura@mail.ru

**ДО ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО
НАВЧАННЯ ДІТЕЙ ЗІ СКЛАДНИМИ ПОРУШЕННЯМИ
ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ**

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

Реформування змісту освіти в Україні на сучасному етапі пропонує велику варіативність інтеграції дітей з порушеннями психофізичного розвитку у загальноосвітній простір. Упродовж десятиліть в Україні існувала єдина ланка державної освіти, де навчались такі діти – це спеціальні загальноосвітні школи-інтернати (зараз навчально-реабілітаційні центри). Нині поряд з традиційною формою навчання дітей вадами психофізичного розвитку, розвиваються також різні форми інтегрованого навчання, серед яких досить розповсюдженою є індивідуальне навчання.

Початком функціонування цієї форми навчання вважають 1962 рік, коли Міністерство освіти УРСР на численні прохання батьків прийняло рішення про навчання дітей вдома у вигляді винятку. У циркулярному листі за №186-М від 21 червня 1962 року було представлено навчальний план, згідно якого на навчання хворих дітей у початковій школі виділялось 4 години на тиждень, а для учнів 5-8 класів - 6 годин [2]. У період з 60-х по 80-ті роки минулого століття було прийнято ряд постанов, у яких затверджувався порядок навчання і виховання дітей інвалідів в домашніх умовах. Збільшився термін їхнього навчання до 9-11 класів, розглядалися питання соціалізації, підбору кадрів, контролю за роботою вчителів та оплати їхньої праці. Було визначено перелік захворювань, за наявності яких дозволялось переводити дитину на надомну форму навчання. У навчальному плані передбачалось збільшення кількості годин на навчання в домашніх умовах: у початковій школі - до 8 годин, 4-8 класах – до 10 годин, 9-11 класах – до 12 годин на тиждень.

Згідно циркулярного листа за N 1/8-Ц від 22 січня 1969 року питання про організацію навчання дітей з безліччю дефектів вирішується медико-педагогічною комісією на підставі даних медико-педагогічного обстеження. Розумово відсталі діти, які страждають глухотою чи сліпотою (приглухуватістю або різким зниженням зору), повинні навчатися в школі глухих, слабочуючих, сліпих, слабозорих, тому що в цих школах вони отримують необхідну спеціальну допомогу; навчання має бути організоване за програмою допоміжної школи в спеціальному класі (при достатньому контингенті) або індивідуально [3].

Індивідуальне навчання, організоване в системі загальної середньої освіти, здійснюється відповідно до Законів України «Про освіту», «Про

загальну середню освіту», «Положення про індивідуальне навчання», затвердженого Міністерством освіти і науки України.

Із метою вивчення можливостей і особливостей цієї форми навчання проведено наукові дослідження українськими вченими (В.І. Бондар, Л.С. Вавіна, Г.М. Мерсіянова, О.П. Хохліна, І.Г. Єременко та ін.). Автори наголошують на необхідності всебічного вивчення індивідуальних та типологічних ускладнень та врахування їх під час здійснення індивідуалізації навчального процесу.

Проте на сьогодні недостатньо вивчена проблема організації індивідуальної форми навчання з дітьми, які мають складний дефект.

Складний дефект – поєднання двох і більше дефектів розвитку, які є не просто сумою дефектів, а зумовлюють якісно своєрідну структуру психічного дефекту. Діти із складним дефектом - особлива категорія дітей, з яких виділяють такі групи: розумово відсталі сліпі та слабозорі; розумово відсталі глухі та слабочуючі; глухі та слабозорі; сліпоглухі; глухі та слабочуючі з порушенням опорно-рухового апарату та ін. Поєднання дефектів спотворює розвиток цих дітей значно більшою мірою, ніж аномальних дітей інших категорій. Їхнє навчання та виховання здійснюється в спеціальних освітньо-виховних закладах, куди вони направляються на підставі висновку про ступінь вираженості того чи іншого дефекту.

Застосовуваний раніше термін як синонім термін «комбінований дефект» нині визнаний як такий, що недостатньо відображає специфіку розвитку даної категорії дітей [1]. Тому, очевидним є факт, що в спеціальній літературі існує неупорядкованість термінології, що використовується для позначення поєднання декількох порушень розвитку.

Індивідуальне навчання – це особлива організаційна форма проведення навчальних занять. Вона застосовується в тих випадках, коли дитина не спроможна навчатись в навчальному закладі тимчасово чи стаціонарно. Причини такого стану бувають набутими чи вродженими: травми, вади фізичного та інтелектуального розвитку тощо. Для навчання таких дітей органами народної освіти призначаються вчителі, які проводять заняття в домашніх умовах або на базах навчальних чи лікувальних установ.

Індивідуальне навчання стало формою, що доповнює та суттєво розширює можливості спеціально організованого корекційного навчання, яке широко використовується у системі спеціальної освіти в наш час і визначає його організаційну сутність. До того ж, ця форма навчання в різних типах навчальних закладів обумовила виникнення значних труднощів при визначенні змісту педагогічної роботи.

Отже, оскільки провідною ідеєю сучасного освітнього стандарту є досягнення кожною особою з порушеннями психофізичного розвитку

такого рівня освіченості, який би відповідав її потенційним можливостям, сприяв адаптації та інтеграції в сучасне суспільство, треба брати до уваги особливості розвитку дітей зі складними психофізичними порушеннями, які потребують індивідуалізації навчання. Тому це питання є актуальним і потребує ретельного вивчення, експериментальної перевірки та поступового впровадження в педагогічну практику.

Література:

1. Дефектологічний словник: навчальний посібник / за ред. В.І. Бондаря, В.М. Синьова. – К.: «МП Леся», 2011. – 528 с.
2. Министерство просвещения РСФСР письмо от 21 июля 1962 г. № 186-М «О порядке индивидуального обучения больных детей».
3. Министерство просвещения РСФСР письмо от 22 января 1969 г. № 1/8-Ц «О Порядке организации обучения детей с умственными и физическими недостатками».